

Anbefalinger til Danmarks fortsatte grønne forsknings- og innovationsindsats

DFiR har afsluttet projektet "Klimamål og midler" og præsenterer her tre udvalgte anbefalinger til den fortsatte forsknings- og innovationspolitiske indsats, der skal være med til at sikre, at Danmark opfylder klimalovens målsætninger. Der skal nås meget på kort tid. Derfor bør de missionsorienterede politiske instrumenter i højere grad tilpasses de konkrete missioners natur, den strategiske forskning skal opprioriteres og governance på tværs af finansieringskilder skal styrkes.

Paradigmeskift i finansiering af grøn forskning og innovation

Med vedtagelsen af klimaloven i 2020 blev der fra politisk side sat klare mål og tidsplaner for den danske klimaindsats. Samme år blev det med regeringens grønne forskningsstrategi tydeligt markeret, at de danske forsknings- og innovationsmiljøer var tiltænkt en central rolle i at opfylde klimalovens målsætninger. Med de øgede forventninger fulgte en større pose penge i form af en betragtelig forøgelse af de øremærkede, grønne midler. Dertil kom introduktionen af et helt nyt virkemiddel – grønne forsknings- og innovationsmissioner. Missionerne repræsenterer et paradigmeskift i dansk forskning- og innovation, hvor politikere i højere grad end tidligere målretter de offentlige midler til forskning og innovation.

Figur 1 De offentlige investeringer i grøn forskning og innovation målrettet opfyldelsen af klimalovens målsætninger forvaltes af en række forskellige aktører både inden for og uden for den klassiske forståelse af forsknings- og innovationssystemet, i figuren afgrænset af den stiplede linje.

Med missionernes tilkomst rejses der et fundamentalt spørgsmål om, hvilken tilgang til finansiering af forskning og innovation, som bedst fremelsker de kreative og innovative miljøer, der er nødvendige for at levere løsningerne til den grønne omstilling. Skal miljøerne have frie tøjler inden for nogle overordnede rammer, som tilfældet er med de eksisterende øremærkede midler. Eller skal der ske en

målretning gennem missioner? Forskning og innovation er i sin grundtanke uforudsigelig, og vi ved ikke på forhånd, hvilke ideer der vil vise sig afgørende. Samtidig bør forskning og innovation også understøtte løsningerne på samfundets aktuelle, store udfordringer. Og der er efterspørgsel efter løsninger på klimaudfordringen – både i befolkningen og blandt beslutningstagere.

Missioner med omtanke

Kongstanken bag missionstilgangen er, at missionerne skal fokusere og koordinere den til tider spredte forsknings- og innovationsindsats. Forudsætningerne for en vellykket mission er, at der formuleres en fælles, klart defineret udfordring, at den prioriteres politisk og tilføres midler og understøttes af kompetent governance. Ofte fremhæves NASA's månelanding som et forbilledligt eksempel på en vellykket mission. Men det bliver også påpeget, at klimaudfordringen ikke er så simpel og entydigt defineret, som det at sende en mand til månen. Selvsagt skal udfordringen med at blive transporteret til månen løses, men handlerummet her er af naturlige årsager begrænset, således at man kun kan vælge én transportform – at flyve. Klimaudfordringen har overordnet set et bredere handlerum. Man kan finde alternative energikilder, som udleder mindre CO₂, fortsætte med at udlede CO₂ og derpå indfange og lagre den, eller ændre adfærd og værdier. Kort sagt kan man både vælge mellem at flyve, køre, svømme og gå for at nå sine klimamål.

Fordi der findes så mange mere eller mindre modne, mulige løsninger på klimakrisen vil de forsknings- og innovationsmissioner, som igangsættes, variere betragteligt alt efter de krav, de stiller til teknologiske, samfundsmæssige og sociale innovationer. Derfor mener DFiR ikke, at det offentlige apparat, som sættes i gang for at understøtte missionerne, bør være det samme for alle missioner.

"Kompleksiteten og omfanget af den enkelte mission bør være kortlagt, så en målrettet understøttelse kan igangsættes specifikt i forhold til den enkelte mission."

Man bør i stedet skele til, hvor "mission ready" den enkelte mission egentlig er. Afhængigt af den udpegede mission skal der i reglen tages forskellige midler i brug, både hvad angår finansieringsperiode, governance-strukturer, understøttelse af tværfaglighed og mangfoldighed i

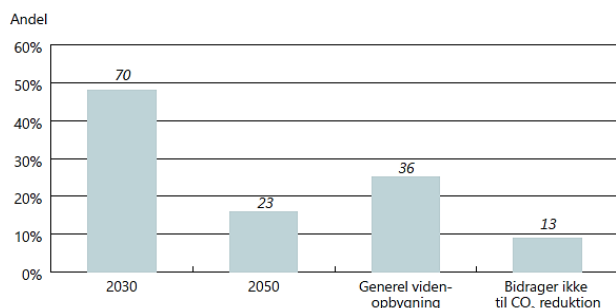
projektgrupper samt graden af nødvendige, regulatoriske tiltag. DFIR anbefaler, at Folketinget i sit videre arbejde med missionerne bør stille krav til, at store missioner udmøntes individuelt, så det sikres at de anvendte virkemidler tilrettelægges ud fra en konkret vurdering af de tekniske, sociale og samfundsmæssige forhold inden for den enkelte missions område.

Samtidig bør store samfundsmissioner have et langt finansierings- og tidsperspektiv, så der sikres en solid kapacitets- og videnopbygning. Justeringer i antal eller formulering af missioner bør – så vidt muligt – udnytte eksisterende investeringer og viden fra forrige missioner.

En sprint og et maraton

Det danske forsknings- og innovationsmiljø skal kunne levere løsninger på både kort og lang sigt. Karikeret sagt skal der sprintes og leveres løsninger for at nå 2030-målet, mens man så småt er startet på den længere maraton mod klimaneutralitet i 2050. Det gode spørgsmål er derfor, hvordan vi bedst muligt understøtter de to forskellige typer af forsknings- og innovationsindsatser.

DFIR's undersøgelse af de offentlige, grønne midler uddelt i 2020 viser, at hovedparten af de adspurgte projektledere selv vurderer, at de er orienteret mod 2030-målet. Det efterlader et indtryk af, at det langsigtede, seje træk er underprioriteret.

Figur 2 Blandt de adspurgte projektledere på forsknings- og innovationsprojekter, som modtog grønne midler i 2020, er hovedparten orienteret mod 2030-målet eller generel videnopbygning. Kilde: Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (2022).

DFIR mener derfor, at regeringen og Folketinget skal rette en øget opmærksomhed mod behovet for langsigtet, strategisk, kapacitetsopbyggende forskning. Vi kender endnu ikke til fulde de veje, som bringer Danmark klimaneutralt ind i år 2050. Men uden et øget fokus på at skabe de nødvendige forudsætninger, risikerer Danmark at gå glip af den viden og innovation, som i sidste ende kan bringe os i mål.

Derfor anbefaler DFIR, at Danmarks Frie Forskningsfond også bør varetage udmøntningen af den langsigtede, strategiske forskning og kapacitetsopbygning især i forhold til opnåelse af 2050-målet.

Øget behov for governance

DFIR ser desuden et behov for bedre koordinering, sammentænkning og udveksling af forskningsresultater og indsigter. Klimaudfordringen kræver, at aktørerne i højere grad er i stand til at tænke på tværs af værdikæden og foretage hurtige tilpasninger i takt med, at man opbygger mere viden. Den vanlige tilgang til forsknings- og innovationsprojekter, hvor der sjældent er indbygget mekanismer til at sikre resultat- og erfaringsudveksling med andre forskningsmiljøer, er u hensigtsmæssig i forhold til at sikre den nødvendige og accelererede fremdrift af grønne forsknings- og innovationsresultater. Folketinget bør derfor stille krav til de aktører, som udmønter midler til grøn forskning og innovation, om at de koordinerer deres arbejde på tværs af fonde, programmer og missioner. Samtidig bør de foretage porteføljestyring af projekter internt i den enkelte fond eller det enkelte program og sikre, at der sker resultat- og erfaringsudveksling gennem videreførelse af individuelle projekter.

Læs mere

Rapporten "Klimamål og midler" og de samlede anbefalinger kan læses i sin helhed på DFIR's hjemmeside [her](#), hvor man også kan finde projektets baggrundsrapporter: "Grønne forsknings- og innovationsmidler 2020 - en spørgeskemaundersøgelse blandt modtagere af offentlige grønne bevillinger målrettet klimaloven" og analysen "The Danish wind energy sector's eco-system of research and testing facilities", udført af Center for Forskningsanalyse, Aarhus Universitet.

Husk at sætte kryds i kalenderen d. 2 november 2022, hvor DFIR's årskonference afholdes. Konferencen vil omhandle, hvordan Danmark kan fremtidssikre den danske universitetssektor. Læs mere om konferencen og tilmeld dig [her](#).

Yderligere oplysninger:

Frede Blaabjerg
Formand for DFIR
Telefon: 21292454
Mail: fbl@et.aau.dk

Søren Rud Keiding
Leder af DFIR's projekt om klimamål og midler
Telefon: 28992061
Mail: keiding@aiaa.au.dk